

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 4 2 7 0 1 1 1

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 1 ====

Četrtek, 28. avgust 2014 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese naliveo pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

Kandidat dobi list za odgovore.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na list za odgovore).

Izpitna pola vsebuje 40 nalog izbirnega tipa. Vsak pravičen odgovor je vreden 1 točko.

Rešitve, ki jih pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpišujte **v izpitno polo** tako, da obkrožite črko pred pravilnim odgovorom. Sproti izpolnite še **list za odgovore**. Vsaka naloga ima samo **en** pravičen odgovor. Če se zmotite, jasno označite, kateri je pravičen. Naloge, pri katerih bo izbranih več odgovorov, in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 2 prazni.

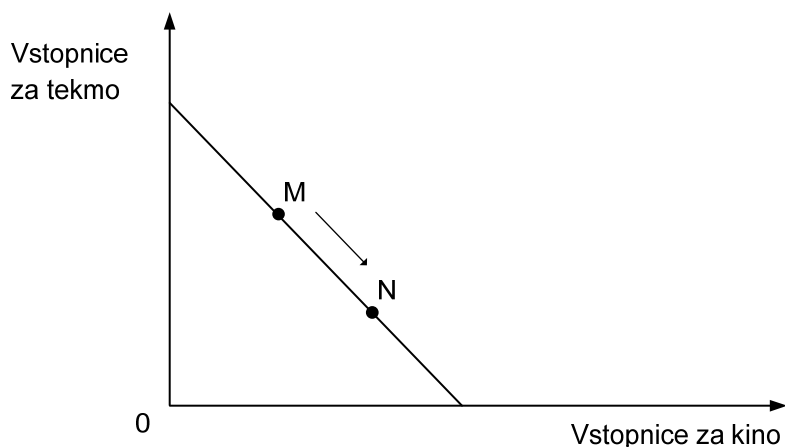

Navodilo: Pri vsaki od naslednjih štiridesetih nalog je navedenih pet trditev, med katerimi je pravilna oziroma najpravilnejša samo ena. Z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom obkrožite črko pred trditvijo, ki je glede na vprašanje po vašem mnenju pravilna. Če boste obkrožili napačno, več kakor eno ali če ne obkrožite nobene, se šteje, da ste na vprašanje odgovorili napačno. Za vsako pravilno rešitev dobite 1 točko. Izbrano trditev označite enako tudi na priloženem (rdečem) listu za odgovore. Upoštevajte navodila za izpolnjevanje priloženega lista.

1. Dejstvo, da potreb ne moremo popolnoma zadovoljiti z razpoložljivimi dobrinami, imenujemo problem
  - A alternativnih stroškov.
  - B za kaj in koliko proizvajati.
  - C za koga proizvajati.
  - D absolutne redkosti.
  - E relativne redkosti.

2. Maja dobi doma mesečno žepnino 30 EUR, s katero kupuje kartice za mobilni telefon, ki stanejo 5 EUR za kartico, in čokoladne tortice, ki stanejo 2,5 EUR za kos. Običajno kupi vsak mesec 3 kartice, s preostankom žepnine pa tortice. Mejna korist zadnje tortice je 10 enot. To je tudi njena optimalna izbira. Koliko potem znaša mejna korist tretje kartice za telefon?
  - A 20 enot koristi.
  - B 15 enot koristi.
  - C 10 enot koristi.
  - D 5 enot koristi.
  - E 0 enot koristi.

3. Pri odločanju oz. izbiri se kupec srečuje s subjektivnimi in objektivnimi omejitvami. Objektivni omejitvi sta
  - A denarni dohodek in potrebe.
  - B cene dobrin in potrebe.
  - C cene dobrin in želje.
  - D denarni dohodek in cene dobrin.
  - E želje in potrebe po dobrini.

4. Premica alternativnih možnosti potrošnje ima obliko premice, ker
  - A se alternativni strošek zmanjšuje.
  - B se alternativni strošek povečuje.
  - C gre za žrtvovanje ene dobrine zaradi nakupa druge.
  - D pri povečanju nakupa ene dobrine žrtvujemo vedno enako količino druge dobrine.
  - E se pri povečanju nakupa ene dobrine odpovedujemo vedno večji količini druge dobrine.

5. Vrisana je premica alternativnih možnosti potrošnje za izbiro med vstopnicami za kino in vstopnicami za tekmo.

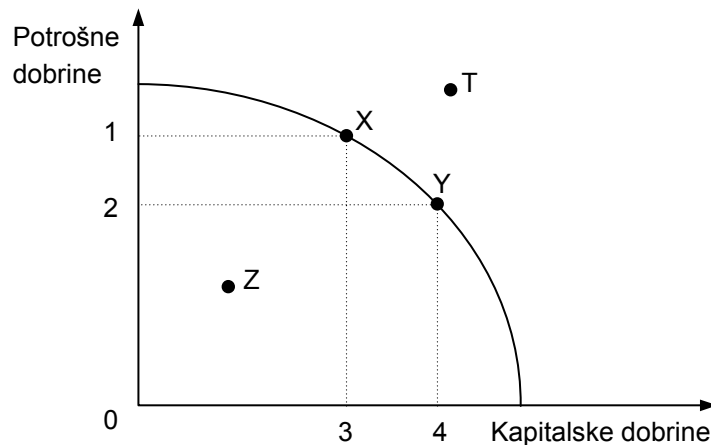

Potrošnikova izbira se premakne iz točke M v točko N, če

- A se mu poveča denarni dohodek in poveča nakup vstopnic za kino.
  - B se vstopnice za kino pocenijo in jih lahko zato kupi več.
  - C začne varčevati in zato kupi manj vstopnic za tekmo.
  - D se odloči, da bo kupoval manj vstopnic za tekmo in več vstopnic za kino.
  - E se odloči, da bo kupoval manj vstopnic za kino in več vstopnic za tekmo.
6. Produkcijška funkcija pove:
- A koliko proizvodov bo podjetje proizvedlo v danem času.
  - B največjo možno količino proizvoda, ki ga je mogoče proizvesti s posamezno sestavo proizvodnih dejavnikov ob danih metodah.
  - C s kakšno kombinacijo dela in kapitala bo podjetje proizvedlo neko količino proizvoda.
  - D pri katerem obsegu proizvodnje podjetje doseže največji dobiček.
  - E katera je kombinacija dobrin A in B, ki jo bo družba proizvajala.

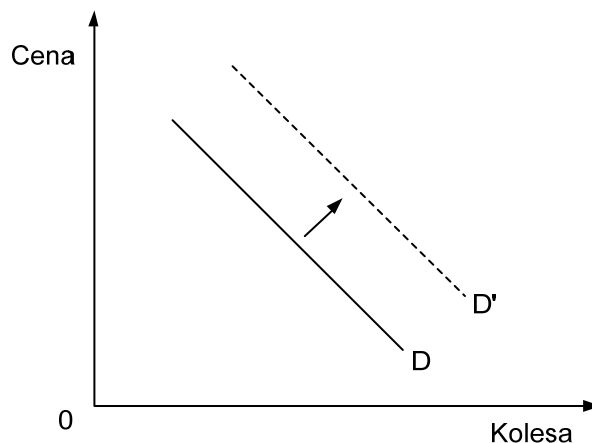
7. Slika prikazuje krivuljo alternativnih možnosti proizvodnje v neki državi.

- Obkrožite trditev, ki najbolj točno opredeljuje možnosti proizvodnje v tej državi.
- A Proizvodnja v točki T, če se država zadolžuje.
  - B Proizvodnja v točkah X in Y.
  - C Proizvodnja v točki Z.
  - D Proizvodnja v kateri koli točki na krivulji.
  - E Proizvodnja v kateri koli točki na krivulji ali znotraj nje.
8. Zakon padajočega mejnega donosa začne delovati, ko/če
- A začne obseg celotne proizvodnje padati.
  - B podjetnik ni izbral optimalne kombinacije proizvodnih dejavnikov.
  - C povprečni produkt pada.
  - D povečujemo količino vseh proizvodnih dejavnikov.
  - E povečujemo variabilni dejavnik, fiksni dejavnik pa je vedno bolj zasičen.
9. Podjetje Miza, d. o. o., je v letu 2010 zaposlovalo 6 delavcev in naredilo 3.000 miz, za kar so vložili 10.000 EUR kapitala. Mize so prodajali po ceni 200 EUR za kos. Povprečni stroški so znašali 100 EUR za material, 40 EUR za plače, 20 EUR so drugi stroški. Ekonomičnost poslovanja v letu 2010 je znašala
- A 4
  - B 4 %
  - C 1,25 %
  - D 1,25
  - E 0,4

10. Med (stalne) fiksne stroške v proizvodnji zaves štejeemo
- A porabljeno energijo za ogrevanje proizvodne hale.
  - B porabljeno blago za zavese.
  - C najemnino za proizvodno halo.
  - D plače delavcev, ki jih zaposlijo v proizvodnji.
  - E stroške prevoza zaves do kupcev.
11. Za konkurenco na trgu je pomembno, kakšna je stopnja razlikovanja (diferenciacije ali homogenosti) blaga. Če so proizvodi homogeni, to pomeni, da
- A so namenjeni izključno zadovoljevanju potreb.
  - B nimajo substituta.
  - C zadovoljijo potrebo le v kombinaciji s kakšno drugo dobrino.
  - D so proizvodi različnih proizvajalcev v očeh kupca povsem drugačni.
  - E so proizvodi različnih proizvajalcev v očeh kupca povsem enaki.
12. Slika nam prikazuje krivuljo tržnega povpraševanja po kolesih.

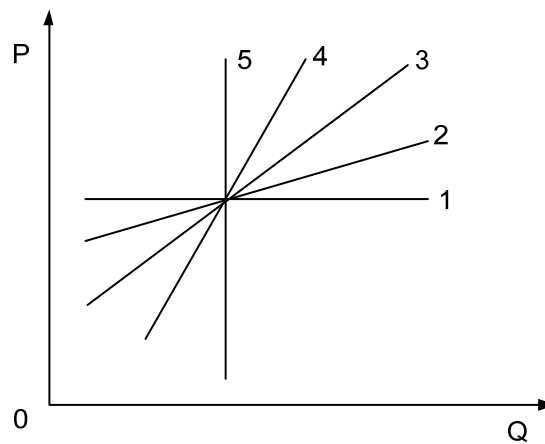

Premik krivulje tržnega povpraševanja po kolesih iz D v D' pomeni, da

- A so se znižale cene koles.
- B se je povečal obseg povpraševanja po kolesih, ker so se njihove cene znižale.
- C se je znižala cena skirojev, ki so substituti za kolesa.
- D so se povečale potrebe po kolesih zaradi podražitve bencina.
- E so se znižali stroški pri proizvodnji koles.

13. Koefficient cenovne elastičnosti povpraševanja po sadnih sokovih je (-) 0,8. To nam pove, da se
- A obseg povpraševanja poveča za 10 %, če se cena sadnih sokov zniža za 8 %.
  - B obseg povpraševanja zmanjša za 1 %, če se cena sadnih sokov zviša za 0,8 %.
  - C ob 10-% zvišanju cen sadnih sokov obseg povpraševanja zmanjša za 8 %.
  - D ob 10-% znižanju cen sadnih sokov obseg povpraševanja zmanjša za 8 %.
  - E ob 10-% znižanju cen sadnih sokov obseg povpraševanja poveča za 0,8 %.
14. Slika prikazuje različne krivulje ponudbe, ki izražajo različno stopnjo elastičnosti ponudbe.

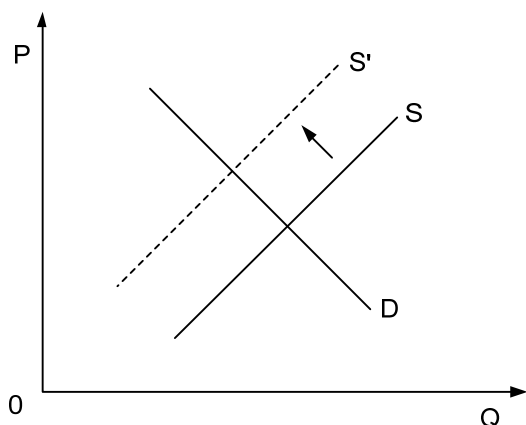

Ponudbo vstopnic za nogometne tekme na stadionu Stožice prikazuje krivulja

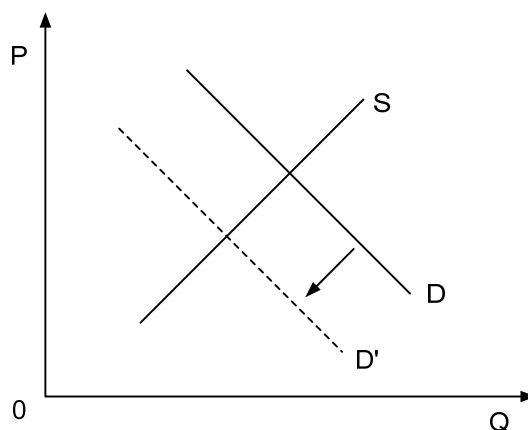
- A 5
- B 4
- C 3
- D 2
- E 1

15. Sliki prikazujeta dogajanje na trgu dobrin X in Y.

Slika 1: trg dobrine X

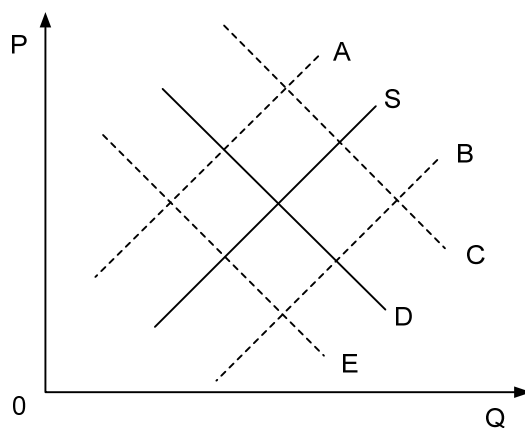

Slika 2: trg dobrine Y

Zmanjšanje ponudbe dobrine X je povzročilo spremembo na trgu dobrine Y. Dobrini X in Y sta

- A voda iz vodovoda in ustekleničena voda.
- B tablete proti glavobolu in kruh.
- C smučarska oprema in smučarske vozovnice.
- D čaj in kava.
- E stanovanjske hiše in stanovanja v blokih.

16. Slika prikazuje trg hrušk v Sloveniji. Krivulji D in S sta krivulja povpraševanja in krivulja ponudbe.

Kateri premik krivulj je povzročila močna toča? Obkrožite pravilno trditev.

- A Krivulja S se je premaknila v B.
- B Krivulja S se je premaknila v A.
- C Krivulja D se je premaknila v C.
- D Krivulja D se je premaknila v E.
- E Krivulja S se je premaknila v A in krivulja D se je premaknila v E.

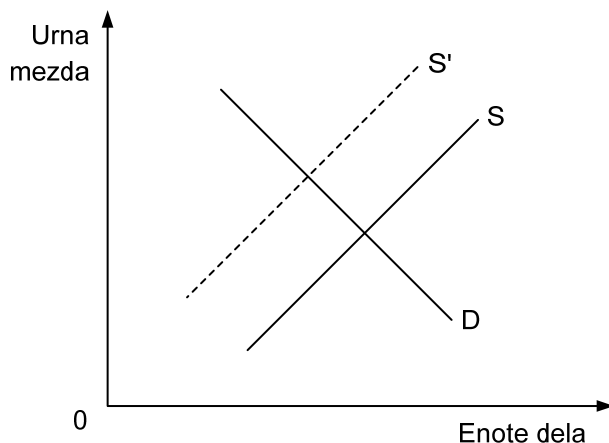

17. Škodljiva posledica monopola je, da
- A je cena enaka kakor v popolni konkurenci, toda stroški na enoto so višji od cene proizvodov.
  - B monopolist proizvaja le, ko je povpraševanje po dobrini absolutno neelastično.
  - C je blaginja potrošnikov manjša, družba pa manj racionalno izrablja proizvodne dejavnike.
  - D se ob povečanem povpraševanju na trgu monopolist temu prilagodi in dvigne ceno.
  - E monopolist vloži veliko denarja v tehnološki razvoj.
18. Trg upošteva efektivno povpraševanje. To pomeni, da
- A trg upošteva dejansko nujnost potreb.
  - B trg ne upošteva dejanske nujnosti potreb, temveč tiste povpraševalce, ki lahko kupijo blago.
  - C je na trgu negotovost, ker so ekonomski osebki pri svojih odločitvah samostojni.
  - D trg z oblikovanjem cen deli družbeni dohodek med udeležence v družbeni reprodukciji in jih razslojuje.
  - E so vsi tržni osebki dobro obveščeni o cenah vseh proizvodov na trgu.
19. Stimulativna funkcija razdelitve dohodkov v družbi
- A spodbuja potrošnike k čim večjim nakupom proizvodov.
  - B spodbuja podjetja k proizvodnji dragih proizvodov, saj prinašajo ti največje zasluge.
  - C spodbuja proizvajalce, da bodo zaradi boljšega zadovoljevanja potreb intenzivno sodelovali v proizvodnji.
  - D zagotavlja proizvajalcem in njihovim družinam obstoj.
  - E spodbuja centralno banko, da povečuje količino denarja v obtoku, saj se tako lahko povečajo nominalni dohodki proizvajalcev.
20. Dobiček je vsebinsko sestavljen iz dveh delov. Podjetniški dobiček je tisti del dobička, ki
- A ga mora podjetnik plačati lastniku, če si izposodi kapital.
  - B nastane v podjetju zaradi posodabljanja proizvodnje.
  - C je rezultat tržne konjunktore v neki panogi.
  - D ostane podjetniku po plačilu obresti za izposojeni kapital.
  - E ga podjetnik nameni izključno za širjenje kapitala podjetja.

21. Slika prikazuje stanje na trgu dela

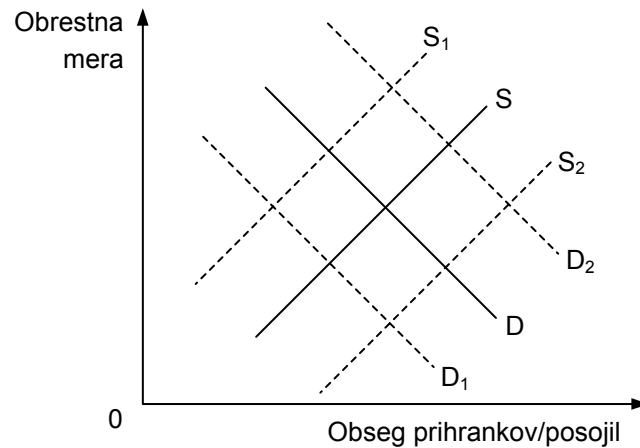

Premik krivulje S v krivuljo S' je nastal zaradi

- A uvedbe programa javnih del za zmanjšanje brezposelnosti.
  - B zmanjšanja števila izdanih dovoljenj za delavce iz tujine.
  - C povečanja števila izdanih dovoljenj za delavce iz tujine.
  - D uvedbe minimalne plače.
  - E visoke gospodarske rasti.
22. Renta je nedelovni dohodek lastnika in njen zaželeni ekonomski pomen je v tem, da
- A nima vpliva na porabo redkih virov.
  - B onemogoča špekulacije z zemljišči in drugimi redkimi proizvodnimi dejavniki.
  - C vzpodbuja nastanek konkurence.
  - D vzpodbuja tehnološki napredek.
  - E sili uporabnike k varčevanju z relativno redkimi resursi.
23. Najpomembnejši vir za financiranje javne porabe so
- A carine.
  - B takse.
  - C posojila.
  - D davki.
  - E transferji.
24. Znižanje splošne ravni cen v državi imenujemo
- A inflacija.
  - B deflacija.
  - C stagflacija.
  - D deprecijacija.
  - E devalvacija.

25. Slika prikazuje stanje na finančnem trgu.

Če se v gospodarstvu poveča nagnjenost prebivalcev k varčevanju, se bo ob drugih nespremenjenih pogojih

- A krivulja S premaknila v krivuljo S_1 .
  - B krivulja S premaknila v krivuljo S_2 .
  - C krivulja D premaknila v krivuljo D_1 .
  - D krivulja D premaknila v krivuljo D_2 .
  - E krivulja S premaknila v krivuljo S_1 , krivulja D pa v krivuljo D_1 .
26. Sistem papirne valute pomeni, da
- A količina denarja v obtoku ni več vezana na količino zlata v centralni banki.
  - B so poleg kovancev v obtoku tudi bankovci.
  - C so poleg kovancev v obtoku tudi bankovci in knjižni denar.
  - D emisijska banka lahko edina izdaja bankovce.
  - E emisijska banka nadzira poslovne banke pri njihovi količini izdanega knjižnega denarja.
27. Proces v razdvajanju funkcij lastnine in upravljanja, ko korporacije vse bolj upravljajo menedžerji, vse manj pa lastniki, imenujemo
- A menedžerska korporacija.
  - B menedžerska monopolizacija.
  - C solastništvo korporacije.
  - D menedžerska revolucija.
  - E menedžerska participacija.

28. Cilj protimonopolne politike je
- A omejevati konkurencu iz tujine.
  - B določiti minimalno plačo.
  - C zagotavljati konkurencu na trgu.
  - D zagotavljati učinkovito delovanje trga delovne sile.
  - E zmanjšati onesnaževanje okolja s strani korporacij.
29. Keynesijanski koncept države zagovarja
- A posege države na trgu zaradi tržnih slabosti, kakršne so eksternalije.
  - B privatizacijo vseh dejavnosti, ki ne predstavljajo čistih javnih dobrin.
  - C čimmanjšo prerazdelitev dohodka.
  - D neodvisnost gospodarstva od državne oblasti.
  - E visoke davke za podjetja.
30. Oblika podjetja, pri katerem je posameznik nosilec vseh lastninskih funkcij (upravljanja, nadzora, dobička in tveganja), imenujemo
- A finančni holding.
  - B konglomerat.
  - C delniška družba.
  - D kartel.
  - E individualno podjetje.
31. V primerjavi s prosto konkurencu pomeni monopol manjše ekonomske dosežke, ker monopolni proizvajalec
- A praviloma povečuje proizvodnjo in zvišuje ceno in tako dosega visoke dobičke.
  - B vlaga dobiček v posodabljanje lastne proizvodnje in ne v gradnjo infrastrukture, s katero bi se povečala blaginja prebivalstva.
  - C ustvarjeni tehnološki ekstradobiček nameni le za izobraževanje zaposlenih.
  - D zavira tehnični napredek, saj ga ne potrebuje v konkurenčnem boju.
  - E zaradi vmešavanja države ponavadi posluje z izgubo.
32. Leta 2008 je Nokia odprla enoto za proizvodnjo mobilnih telefonov v Cluju v Romuniji. Najverjetnejši razlog za to odločitev Nokije je v
- A presežku za telekomunikacijske tehnologije izjemno dobro usposobljene delovne sile v tem delu Romunije.
  - B novih delovnih mestih, ki jih je tako zagotovila nerazvitemu predelu Romunije.
  - C znatnih zaslužkih zaposlenih, s čimer povečuje blaginjo revnega romunskega prebivalstva.
  - D prilivih od davkov v državni proračun, kar omogoča naložbe romunske vlade v manj razvita območja Romunije.
  - E dejstvu, da so stroški delovne sile v Romuniji, kljub temu, da so zaslužki zaposlenih v Nokii višji od povprečnih v Romuniji, nižji kakor drugje v Evropi.

33. V preglednici so podatki za prebivalstvo Grandije v letu 2011.

Število prebivalcev	2.032.362
Živorajeni	21.817
Umrli	18.308
Priseljeni v Grandijo	30.693
Odseljeni iz Grandije	12.109

Stopnja naravne rasti prebivalstva v letu 2011 je

- A 1,73 %
- B 1,09 %
- C 1,73 ‰
- D 1,68 ‰
- E 1,09 ‰

34. Redistributivna funkcija fiskalne politike pomeni, da država kot nosilka fiskalne politike

- A organizira proizvodnjo in distribucijo javnih dobrin.
- B z uporabo različnih davčnih stopenj prerazdeli dohodek.
- C s prerazdelitvijo dohodka zmanjšuje preveliko potrošnjo in tako umirja inflacijo.
- D usmerja proizvodne dejavnike v proizvodnjo javnih dobrin tudi, če ta tržno ni zanimiva.
- E uresničuje cilje ekonomske politike in zagotavlja delovanje gospodarske javne službe.

35. Rimska pogodba, ki predstavlja osnovo za nastanek Evropske unije je bila podpisana leta

- A 1945
- B 1957
- C 1992
- D 2000
- E 2004

36. Centralna banka vodi ekspanzivno denarno politiko, kadar

- A zmanjšuje posojila tujini.
- B zviša stopnjo obveznih rezerv.
- C zniža eskontno stopnjo.
- D prodaja državne vrednostne papirje na odprtem trgu.
- E zmanjša količino denarja v obtoku.

37. Ekonomske integracije razlikujemo glede na stopnjo integracije. Carinska unija pomeni, da države članice
- A odpravijo vse ovire za medsebojno trgovanje.
  - B medsebojno odpravijo carine, ohranijo in poenotijo pa carine v trgovanju s tretjimi državami.
  - C medsebojno odpravijo carine in necarinske omejitve trgovanja ter omejitve glede pretoka proizvodnih dejavnikov.
  - D uvedejo skupni trg, stalni devizni tečaj in usklajeno dolgoročno gospodarsko politiko.
  - E uvedejo enotno valuto, skupno centralno banko in skupno gospodarsko politiko.
38. Z izrazom konglomeratna združevanja označujemo
- A združitev podjetij iz različnih, povezanih ali nepovezanih dejavnosti.
  - B združitev podjetij iz podobnih, medsebojno povezanih dejavnosti.
  - C povezovanja podjetij iste dejavnosti.
  - D povezovanje trgovskih podjetij.
  - E prevzem nadzora nad podjetjem s strani skupine delničarjev.
39. Z Ginijevim koeficientom merimo razlike med dohodki. Preglednica prikazuje Ginijev koeficient za posamezne države. V kateri državi so razlike med dohodki najmanjše?

	Država	Ginijev koeficient
A	Avstrija	0,29
B	ZDA	0,41
C	Italija	0,36
D	Nemčija	0,28
E	Slovenija	0,31

(Vir: <http://hdrstats.undp.org/en/indicators/161.html>. Pridobljeno: 12.11.2010.)

40. Za doseganje ekonomske in socialne kohezije v Evropski uniji so bili ustanovljeni strukturni skladi. Boju proti brezposelnosti je namenjen
- A Evropski sklad za regionalni razvoj.
  - B Evropski kohezijski sklad.
  - C Evropski socialni sklad.
  - D Evropski kmetijski sklad.
  - E Evropski denarni sklad.

Prazna stran

Prazna stran